Dun Ġorġ Preca: X'għamel biex jgħallem

Albert Mangion

Nhar it-8 u 9 ta' Mejju kellna fostna l-Qdusija Tiegħu l-Papa Ġwanni Pawlu II li ġie fostna biex jiddikjara tlett Beati ġodda: Dun Ġorġ Preca, Nazju Falzon u Marija Adeodata Pisani.

Dun Ġorġ Preca twieled il-Belt Valletta nhar it-12 ta' Frar 1880. Hu kien is-seba' tifel f'familja ta' disa' ulied. Missieru, Vinċenz, għall-ewwel kien neguzjant u aktar tard spettur sanitarju. Ommu Natalina kienet għalliema. Meta kien għadu żgħir il-familja ġarret mill-Belt u marret toqgħod l-ewwel Birkirkara imbagħad il-Ħamrun. L-ewwel studji għamilhom fl-iskola tal-Gvern minn fejn imbagħad għadda għall-Liċeo. Kien f'dan iż-żmien li wieħed mill-għalliema tiegħu, Dun Ercole Monpalao għamillu profezija meta qallu, "Preca, int għad tikber u nies li jirrispettaw 'l Alla jidħlu f'familjarità miegħek u int magħhom. Int għad issib xortik permezz tagħhom u huma għad isibu xortihom permezz tiegħek."

Billi ħass li kien imsejjaħ għal qassis, mill-Liċeo huwa mar is-Seminarju fejn bħala student żagħżugħ wera kapaċità fl-istudju, speċjalment fil-Latin. Matul is-snin tal-formazzjoni tiegħu fis-seminarju, huwa kien iħobb jinżel ix-xatt u

hemm joqgħod jitkellem fuq Alla mal-baħrin li jkunu ġew Malta fuq vapuri tal-merkanzija. Sadanittant huwa beda jħoss ix-xewqa li jagħmel xi ħaġa biex jikber it-tagħlim tar-Reliġjon f'Malta li fil-bidu tas-seklu għoxrin kien ferm diżorganizzat. Imqanqal mill-kliem ta' San Pawl fit-Tieni ittra lil Timotju: "u dak li smajt minn għandi bix-xhieda ta' ħafna xhud għaddih lil nies fidili li għandhom ħila jgħallmu l-oħrajn" (2 Tim. 2:2) huwa beda jitħallat ma' xi żgħażagħ li kienu jinġemgħu jilagħbu l-ballun f'għalqa msejħa ta' Luċtu ħdejn il-Knisja tal-Ħamrun. Fost dawn kien hemm Ewġenju Borg li aktar tard kellu jsir l-Ewwel Superjur Ġenerali tas-Soċjetà. L-iskop ta' Dun Ġorġ kien primarjament li jgħallimhom biex imbagħad huma stess, minkejja li huma lajċi, jmorru jgħallmu lill-oħrajn, ħaġa tassew ġdida għal dak iż-żmien.

Wara li lesta d-djakonat u kien għoddu wasal biex jordna saċerdot, Dun Ġorġ marad serjament. Il-Professur Enrico Meli qata' qalbu minnu: b'pulmun niexef kif ser jgħix? Imma minkejja dan Dun Ġorġ irpilja u ġie ordnat saċerdot mill-Isqof Pietru Pace fit-22 ta' Diċembru 1906. Dun Ġorġ jgħid li jaf il-fejqan tiegħu lil San Ġużepp.

Issa li kien sar qassis, iż-żgħażagħ li kien jiltaqa' magħhom u li kienu saru jħobbuh ħafna, ħasbu li issa ftit kien ser ikollu ħin biex joqgħod jgħallimhom. Però mhux hekk ħasibha Dun Ġorġ. Hu beda jmur jiltaqa' magħhom kuljum u jgħallimhom. Meta l-grupp beda jissaħħaħ Dun Ġorġ wera x-xewqa li jikri dar biex fiha jkun jista' jgħallem il-Kelma t'Alla. Din ix-xewqa ma damitx ma saret realtà għax fis-7 ta' Marzu 1907 krew l-ewwel dar f'numru 6 Triq Fra Diegu il-Ħamrun fejn bdew jiltaqgħu kull filgħaxija. Kien dan bidu żgħir ta' dik li fi ftit snin kellha tibda tissejjaħ bħala s-soċjetà tad-Duttrina Nisranija magħrufa fostna bħala Museum. Aktar tard Dun Ġorġ ħolom li jwaqqaf sezzjoni għax-xebbiet. Il-ħolma ta' Dun Ġorġ saret realtà meta f'Jannar 1910 bdiet is-sezzjoni femminili f'Raħal Ġdid permezz tax-xebba Ġannina Cutajar. Il-bidu kien diffiċli ħafna. Kotba bil-Malti kważi ma kinux jeżistu. Dun Ġorġ kien jikteb u jittraduċi bil-Malti u s-soċji jikkupjaw dak li jikteb Dun Ġorġ.

Naturalment dak li kien qed jagħmel Dun Ġorġ mhux kulħadd seta' jifmhu. Li l-lajċi jkollhom il-Bibbja f'idejhom u li jitgħallmu t-

Il-Qdusija Tiegħu il-Papa Ġwanni Pawlu II waqt mument ta' skiet quddiem xbieha tal-Beatu Ġorġ Preca fil-Kappella tal-Medalja Mirakuluża fil-Blata l-Bajda nhar il-Erbgħa, 9 ta' Mejju.

teoloġija biex imbagħad jgħallmuha lill-oħrajn kienu ħwejjeġ ġodda. Dan wassal biex fil-bidu tagħha s-soċjetà tgħaddi minn ħafna nkwiet. Tant kien hemm suspetti fuq is-Soċjetà li saħansitra fl-1914 fuq żewġ gazzetti ta' dak iż-żmien, 'Is-Salib' u 'Malta tagħna' kitbu kontra s-Soċjetà. Darba fil-bidu tas-Soċjetà l-Vigarju Ġenerali Monsinjur Salv Grech, fuq ordni ta' l-Isqof, bagħat għalih u ordnalu jagħlaq id-djar kollha. Din kienet aħbar iebsa għal Dun Ġorġ imma hu obda mill-ewwel. Però kienu diversi oħrajn li marru għand l-Isqof biex jiddefendu lil Dun Ġorġ. L-Isqof Pietru Pace bagħat għalih, u tah permess jiftaħ. Aktar tard saret inkjesta dwar is-Soċjetà biex jiġi studjat l-operat tagħha. Is-soċjetà mbagħad ġiet approvata uffiċjalment mill-Knisja b'digriet ta' l-istess Isqof Dom Mauro Caruana O.S.B. nhar it-12 ta' April 1932.

Dun Ġorġ ma kienx kuntent biss li waqqaf is-soċjetà tal-Museum, imma ddedika ħajtu kollha għat-tagħlim. Huwa għadda ħajtu jiġri minn post għall-ieħor, minn dar tal-Museum għall-oħra dejjem jgħallem. Għallem fi knejjes maħnuqa bin-nies, fuq iz-zuntieri tal-knejjes fil-pjazzez, fit-toroq, fid-djar privati, dejjem jiżra' l-Kelma ta' Alla, fost il-kbar u ż–żgħar bl-iskop li jressaqhom lejn Alla. Huwa xerred devozzjoni qawwija lejn is-sentenza Verbum Dei caro factum est (L-Iben t' Alla sar bniedem). Kien ukoll b'devozzjoni lejn dan il-misteru ta' l-Inkarnazzjoni li beda l-purċissjoni ta' Ġesù Bambin lejliet il-Milied li saret l-ewwel darba fl-1921 fil-Ħamrun. Dun Ġorġ għallem ukoll bil-kitba. Hu kiteb 'il fuq minn 140 ktieb kif ukoll ħafna fuljetti żgħar li kien iqassam lill-membri u lill-poplu. Ħafna minn dax-xogħol sar fid-dawl tal-lampa tal-pitrolju. Imma l-aktar li għallem Dun Ġorġ kien bl-eżempju. In-nies kienet tirrikorri bi ħġarha biex tisimgħu għax fi kliemu kienet tara l-konvinzjoni personali tiegħu. Il-fama ta' qaddis li kellu kienet iċċaqlaq ħafna nies sabiex jersqu għandu, min biex jgħidlu jitlob għalih, min biex ibierku u min biex iqerr.

Fl-aħħar ftit żmien ta' ħajtu Dun Ġorġ mar joqgħod Santa Venera fejn miet nhar is-26 ta' Lulju tal-1962 fl-età ta' 82 sena.

L-Oqsma tal-Museum fl-Imqabba

Bħall-irħula kollha ta' Malta, ir-raħal tagħna ukoll gawda mill-ħidma ta' Dun Ġorġ. Dan seħħ mhux biss permezz tal-konferenzi li hu ġie jagħmel fostna imma ukoll permezz taż–żewġ oqsma tal-Museum li twaqqfu, li għadna ngwadu l-ħidma tagħhom sal-lum.

Wara l-bidu fil-Ħamrun, bdew bil-mod il-mod jinfetħu djar tal-Museum f'diversi bnadi ta' Malta. Dun Ġorġ kien bla heda jdur il-Parroċċi jgħallem u jippriedka. Bħalu kienu jagħmlu s-soċji. Bil-mixi, bir-rota, jew fuq xi ħmar kienu jmorru fl-ibliet u fl-irħula jlaqqgħu irġiel u nisa, żgħażagħ u tfal, fl-hekk imsejħa "Qagħdiet" jew lezzjonijiet għan-nies.

Madwar sebgħin sena ilu, fl-Imqabba, dawn il-Qagħdat kienu jsiru l-Ħadd filgħodu fil-kappella ta' San Bażilju u Santa Katerina. Wara l-qagħda s-soċji li jiġu kienu jħajru xi żgħażagħ biex jissieħbu fis-soċjetà. Kien bis-saħħa t'hekk li Innocenzo Debattista, Indri Magro, Toni Zammit li aktar tard sar l-

ewwel Superjur u xi oħrajn tħajru u bdew jattendu regolarment.

Minkejja li kienu lanqas biss saru soċji, dawn l-irġiel f'April 1931, krew dar f'numru 11, Pjazza tal-knisja biex ikollhom il-laqgħat hemmhekk. Erba' xhur wara bidlu l-post għan-numru 9, Triq Santa Katerina. Imbagħad bil-għajnuna ta' tlett soċji mis-Siġġiewi, Nikola Schembri, Nikola Callus u Ġużeppi Cascun, bdew jgħallmu d-duttrina regolarment lis-subien tar-raħal. Kien is-7 ta' Novembru, 1932. Kien bidu diffiċli mimli sagrifiċċji.

Fil-5 ta' Marzu, 1933 l-ewwel grupp ta' subien mill-Museum għamlu l-Griżma ta' l-Isqof. Kienu 43 tifel minn 7 sa 13-il sena, u wieħed ta' 15-il sena. Fl-aħħar sitt xhur ta' 1933 id-duttrina bdiet tintgħallem fil-kappella ta' San Bażilju. Minn Jannar 1935, it-tagħlim tal-katekiżmu lis-subien beda jsir f'post akbar, f'numru 64, Triq San Bażilju (illum il-Museum tal-bniet). Fl-aħħar ħames snin tat-tletinijiet daħlu soċji Ġlormu Ghigo, Karmenu Mangion, u Paskal Xuereb. Fil-Milied tal-1939 saret il-purċissjoni bil-Bambin mar-raħal għall-ewwel darba. Fil-Milied 1940 sar soċju ż-żagħżugħ Louis Saban mill-Kalkara. Dan ġie l-Imqabba minħabba l-Gwerra. Malli nqabad bil-lieva marad u miet ta' 27 sena fit-13 ta' Ottubru, 1946. Fil-gwerra, it-tagħlim tal-Katekiżmu fil-Qasam tagħna kompla normali sakemm kienu jippermettu ċ-ċirkustanzi. Anki soċji nkorporaw f'dak iż-żmien. Ċensu Magri hu wieħed minnhom, sar soċju f'Ġunju 1941. Wara l-ħbit mill-ajru fuq l-Imqabba fl-1942, xi erba' familji sfaw bla dar u bdew jinqdew b'xi kmamar fil-post tal-Museum tagħna. B'hekk it-tfal kellhom jerġgħu jinġabru għat-tagħlim fil-Kappella ta' San Bażilju.

Lejn is-sena 1946 fost il-membri kibret ix-xewqa li jibnu qasam ġdid. F'Marzu 1947 akkwistaw biċċa art b'ċens u l-ewwel ġebla tqegħdet fit-8 ta' Ottubru 1950 mill-kappillan Dun Ġerald Mangion billi Dun Ġorġ innifsu ma setax ikun preżenti. Is-soċji stess bdew il-bini taħt it-tmexxija ta' l-imgħallem Paskal. Il-Museum il-ġdid tbierek fid-19 ta' Marzu 1956. Dak inhar it-tfal telgħu lejn il-post b'inkwatru kbir ta' San Ġużepp armat fuq bradella. Kienet okkażjoni ta' radd il-ħajr lil Alla u lil ħafna benefatturi. L-għada t-Tlieta, bdiet id-duttrina fil-qasam il-ġdid f'numru 10 Triq Santa Marija.

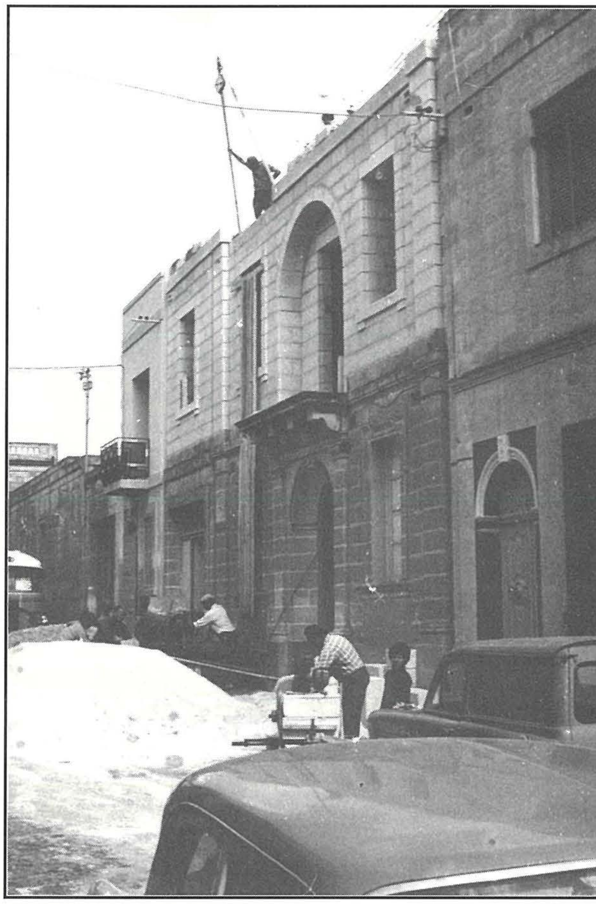
Il-qasam tal-M.U.S.E.U.M. fl-Imqabba waqt fażi ta' kostruzzjoni tas-sular ta' fuq fl-1979.

Matul is-snin barra t-tagħlim fil-qasam saru diversi Sajdiet Musewmini għan-nies tar-raħal. Dik li saret f'Lulju 1959 fil-pjazza ta' wara l-Knisja żgur li tibqa' magħrufa għax fiha anki ġie jippriedka Dun Ġorġ. In-nies ħarġet bi ħġarha biex tisimgħu u titolbu jbierek domni u ħelu.

Għal xi xhur fl-1956 u anke fl-1960 il-qasam ġie rekwiżizzjonat mill-Gvern biex matul il-ġurnata jintuża għal xi klassijiet ta' l-iskola. Fil-Milied 1960, Paskal Xuereb miet wara marda twila. F'Settembru 1968 il-qasam tilef soċju ieħor: Ġlormu Ghigo, li miet wara marda ta' ftit xhur. Imbagħad fit-13 ta'

Mark Garage

Auto Mechanic and Peugeot Parts

N/S in Valletta Rd., Żurrieq Tel: 689456, 09476370

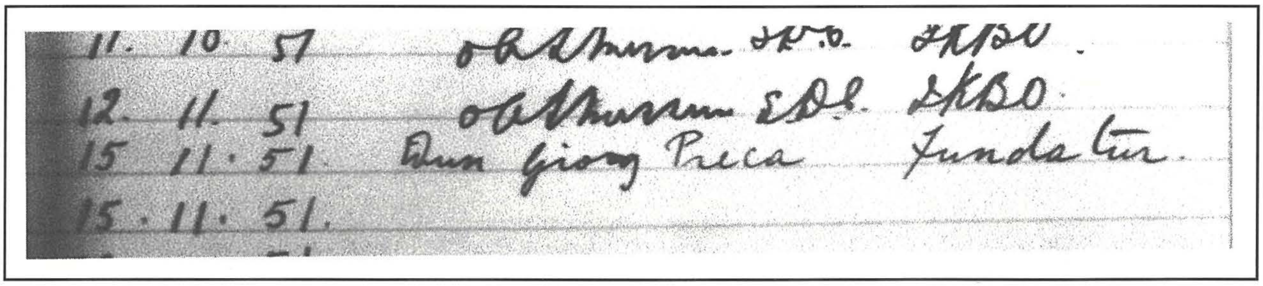

Il-firma oriġinali tal-Beatu Ġorġ Preca meħuda mill-ktieb tal-viżitaturi meta żar il-qasam ta' l-Imqabba nhar il-15 ta' Novembru, 1951.

Settembru 1976 miet l-ewwel Superjur li kellu l-qasam, Toni Zammit.

Mas-snin sebgħin inħass il-bżonn ta' tkabbir tal-bini speċjalment ta' kappella. Il-bini tat-tieni sular inbeda fl-1 ta' Marzu 1979 u sa Settembru x-xogħol tal-ġebla u s-soqfa kien kollu lest. Bħal ma ġara qabel il-ġenerożità tas-sidien tal-barrieri u tan-nies ta' l-Imqabba ma naqsitx. Is-soċji mbagħad ħadmu sħiħ biex jitlesta t-tagħmir tas-sular. Issa l-Imqabba kellha Museum kbir u attrezzat sewwa għat-tagħlim nisrani ta' kulħadd. F'Mejju 1997 miet is-Superjur Karmenu Mangion fl-età ta' 90 sena li minnhom 60 għaddihom fil-Museum.

Fl-Imqabba ngawdu ukoll mill-ħidma tal-Qasam tal-Bniet. Dan fetaħ f'Mejju, 1932 taħt it-tmexxija ta' Tereża Ghigo fi żmien il-kappillan Dun Ġużepp Debono. Fl-ewwel snin tal-Qasam kienu jiġu jgħinu xi soċji minn Raħal Ġdid. Dawn kienu Mimi Galea, Carmela Camilleri u Lukarda Caruana. Ħafna drabi kienu jorqdu hawn minħabba d-diffikultà tat-trasport u jmorru lura filgħodu. Fil-bidu kienu jiltaqgħu fil-kappella ta' San Bażilju sakemm akkwistaw dar f'numru 30 Triq San Bażilju. Wara marru f'numru 9 Pjazza tal-Knisja u aktar tard f'numru 64 Triq San Bażilju fejn għadha ssir id-Duttrina sal-lum.

Ta' importanza kbira għall-Qasam kienet il-Vista Pastorali li saret minn Mons. Arċisqof Mikiel Gonzi fis-6 ta' Ġunju 1948 meta l-Qasam kien għadu fil-post tal-Pjazza. Fl-istess post kienet saret il-konsagrazzjoni tal-Membri lill-Qalb ta' Ġesù fid-29 ta' Ġunju 1939.

Illum, bl-għajnuna t' Alla, l-appostolat għadu ħaj sew fl-Oqsma ta' l-Imqabba. Dil-ħidma tul medda ta' snin twettqet, u jekk Alla jrid tkompli, għall-Glorja t'Alla bit-tagħlim nisrani, u għall-ġid tal-poplu. Dan kien l-iskop tal-fundatur Dun Ġorġ: it-tixrid tal-kelma t'Alla b'kull mezz adattat u lil kulħadd. Nitolbu l-fundatur tagħna Dun Ġorġ biex ikompli jkattar il-ħeġġa nisranija u l-vokazzjonijiet fil-parroċċa tagħna.

LENSES

MED LENS
OPTICAL CLINIC

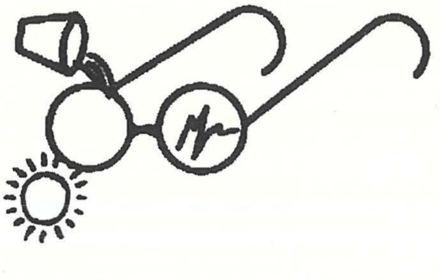

Sunglasses by CORNING OPTICS

OPTICIANS
CONTACT LENSE SPECTACLES

Large range of the very latest designer brands spectacle frames and sunglasses, full range of contact lenses including sterilising of all types of contact lense. Tinting and anti-reflective coatings. Special hard coating of plastic lenses to avoid scratching.

24 hour service on most prescription lenses including photochromatic lenses

So why not drop in or give us a call on

Sliema Road, Gzira GZR 04 Telephone 315730
55, New Street, Luqa LQA 02 Telephone 673238

EYE SPECIALIST IN ATTENDANCE